

יו"ל ע"י כולל "שערים המצויינים" שע"י מוסדות "דרכי תורה" רחובות
כולל להוראה ולעיון ההלכה לאברכים מצויינים בני עליה ❖ כולל "מבקשי ה'" לבעלי בתים בני תורה
בביהכנ"ס ע"ש שלמה אלפסי רח' התחיה 1 רחובות

ה' הסי' ה' פרשת שופטים ה' ד' אלול ה'תשס"א ה' ג' ליון 236 ה' שנה ה' ה'

המלך והמלוכה בישראל

התנאים שבהם תתקיים מלכותו של מלך נכרי, לתנאים שבהם תיכונן ותתקיים מלכותו של מלך בישראל.
ודבר זה מפורש בפרשתנו בענינו של המלך בישראל, שנצטווה בג' איסורים, שלא להרבות סוסים, ונשים, וכסף וזהב. ונאמר בו (פס' יח) "והיה כשבתו על כסא ממלכתו", ופירש רש"י, "אם עשה כן כדאי הוא שתתקיים מלכותו". ונמצא שקיום מלכותו של מלך בישראל תלוי ועומד אך ורק בקיום דבר ה' ומצוותיו, שלא כשאר מלכים שמלכותם תלויה בחזקם הגשמי ובגבורתם. ועל כן נאמר "והיה כשבתו על כסא ממלכתו", שהכסא מבטא את קיום המלכות שיזכה לה אם ילך בדרכי התורה, וישמור על הציוויים המיוחדים למלך בישראל.

"כסא" - ר"ת כסף סוס אשה

והכלי יקר (פס' יח) כתב, שתנאי זה שלא יתקיים כסא המלוכה ביד המלך אלא אם יקיים את דבר ה', רמוז בתיבת "כסא" שהיא ראשי תיבות, כסף סוס אשה. ואם יזהר בשלשתו, בבחינת "כסא של ג' רגלים", יזכה לישוב על כסא ה', וכמו שנאמר אצל שלמה (דב'י"א, כ"ט כ"ג) "וישב שלמה על כסא ה'".
וכתב רבינו בחיי (פס' טו) שמלך ישראל צריך למעט ממידות שאר המלכים, כי יש מלכים המשתדלים בריבוי סוסים ומרכבות, ועושים מאלו הדברים עיקר, אך מלך ישראל לא ירבה לו סוסים ולא נשים ולא כסף וזהב, ואדרבה, **שריבוי הדברים הללו יגרום לו חסרון**. וכן, יש מלכים אשר יתגאו ברוב עושרם וגודל ממשלתם, וירום לבבם על כל העולם, ומלך ישראל מצווה לבלתי רום לבבו מאחיו. והבטיחו הכתוב כי בקיימו דברים אלו, יאריך ימים על ממלכתו.

יראת ה' - אוצרו ומבצרו של המלך בישראל

וטעם הדבר שהוזהר המלך במצוות הללו בייחוד, נתבאר בדברי רבינו בחיי (פס' יז). שהנה לגבי איסור ריבוי נשים נאמר "ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו". וזאת משום שיש בכח האשה לפתות את האיש לסור מיראת ה' יתברך. וכן נאסר בריבוי כסף וזהב, כדי שלא ירום לבבו, כמו שנאמר "לבלתי רום לבבו מאחיו". כי בעשותו אוצר לכסף ולזהב, יבטח

בסממני כבוד מיוחדים ובגינוני אצילות רבים, מתאפיינת המלוכה. ומכללם נתייחד כסא המלכות, עד אשר נקראה כלל הנהגת המלוכה על שמו. וכפי שאמר פרעה מלך מצרים ליוסף (בראשית מא פ) "אתה תהיה על ביתי ועל פיד ישק כל עמי, רק הכסא אגדל ממך". ופירש רש"י "כסא - לשון של המלוכה", וביאר המהר"ל (גו"א, אות ט) ש"כסא" הוא תואר וכינוי למלכות. ולא עוד אלא שבלשון הקודש, עיקר השם "כסא" נתייחד לכסא המלוכה, וכפי שביאר ר' צדוק הכהן בספר מחשבות חרוץ (אות ה) לאור דברי המהר"ם אלשקר (תשובה ע"ד), שרוב המילים בלשון הקודש, מרמזות בצורת אותיותיהן על הדבר שהם מורים עליו (ושורש הענין נעוץ בגמ' בסנהדרין (כב) עיי"ש). וכן תיבת "כסא", ששורשה מורכב מהאותיות כ' וס', שצורתם מעוגלת, מרמזת לכסא המלכות, אשר צורתו עגולה.

כסא של שלש רגלים

ולכשנתבונן נמצא ש'כסא', מרמז על דבר שיש לו קיום ותוקף ואינו רעוע ונוטה ליפול. שהרי כך היא דרכו של דבר, שהכסא תומך ומחזיק באדם היושב עליו לבל יפול, ועל ידו יש קיום לישיבתו של האדם. וכן מצינו בדברי חז"ל (ברכות לב) "אמר משה לפני הקב"ה, ומה כסא של ג' רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת כעסך, כסא של רגל אחד על אחת כמה וכמה". ומוכח שקיומם של ישראל בזכות שלושת האבות נמשל לכסא בעל ג' רגלים, באשר מרמז הכסא את קיום הדבר ותוקפו.
[ואפשר להטעים לאור זאת את ההקבלה שבין "כסא דוד", לבין "סוכת דוד הנופלת" (שהיא כינוי למלכות דוד, וכפי שכתב רש"י בסנהדרין צז). שהרי "כסא" ו"נפילה" שני הפכים הם, זה מורה על קיום ותוקף מלכות בית דוד, וזה מורה על שלילתה. אמנם כבר נאמר (עמוס ט יא) "ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת, וגדרתי את פריציה, והריסותיו אקים, ובניתיה כימי עולם", שלעתיד יהא למלכות בית דוד קיום תמידי].

אם עשה כן כדאי הוא שתתקיים מלכותו

והנה כסא המלכות בפרט, והמלכות בכלל, ישנם אף במלכי אומות העולם. ברם, לא ראי זה כראי זה, ואינם דומים

באוצרו, ויסיר בטחונו מה' יתברך, וראוי למלך שישים מבטחו בה', ושתהיה יראת ה' אוצרו ומבצרו, כמו שנאמר (איוב כב כד) "וְהָיָה שְׂדֵי בְצָרֶיךָ, וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לְךָ" [פירש המלבי"ם ה' יהיה המבצר שלך, בו תמצא מעוז ומחסה מכל צר ואויב, והוא יהיה לך כסף תועפות, לא כסף הקבור באדמה רק כסף העף למעלה, שהוא כסף הכוסף כסף עליון רוחני]].

מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבוא לידי קלקול המידות

ומלבד שלושת המצוות הללו, נצטווה המלך במצוה נוספת, וכדברי הכתוב "וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען, ילמד ליראה את ה' אלהיו". ופירש הספורנו, שתכלית מצוה זו היא "למען ילמד ליראה, בחלק העיוני ממנה, המורה במופת את גודל והשגחת האל יתעלה, אשר בידיעת זה תתחייב המורא". וכתב הנצי"ב בהעמק דבר (פס' יט, וכן לעיל י"ב), שאף על פי שכל ישראל מצווים ביראת ה', מכל מקום ישנו חיוב מיוחד על המלך להשקיע דעתו יותר בזה, ולעסוק בעניינים המביאים לידי יראת ה'. וזאת משום שמי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים, עלול לבוא לידי קלקול המידות, והשחתת המעשים. ויראת ה' תגן עליו מלבא לידי כל אלו.

גדולי ישראל עוסקים בכתיבת ספר המלך

והנה נצטווה המלך לכתוב את ספר התורה "מלפני הכהנים הלויים". ופירש החזקוני "מלפני הכהנים יקחנה ויעתיק

ממנה". והרמב"ם (מלכים ג, א) כתב "בעת שישב המלך על כסא מלכותו, כותב לו ספר תורה לעצמו יתר על הספר שהניחו לו אבותיו, ומגיהו מספר העזרה ע"פ בית דין של שבעים ואחד". ופירש הנצי"ב, שמעלה גדולה יש בדבר שיהיו גדולי ישראל עוסקים בכתיבת ספר המלך, שע"י כך תהיה בו קדושה יתירה, וכשיקרא בו המלך, יכנסו דברי ה' ללבו, ויעשו רושם בנפשו.

והוסיף הנצי"ב דבר נפלא, שהנה נאמר "וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים", וספר היינו קלף, וציותה התורה בזה שיהא עיבוד הספר בקדושה יתירה, כדי שיפעלו הדברים בלב המלך. כמו שמצינו ברי' חייא (בבא מציעא פה): שהיה משתדל הרבה בקדושת הקלף של החומשים שמהם למדו התינוקות, כדי שיפעלו הדברים ביותר בלב התינוקות.

כל אדם הוא עולם קטן בפני עצמו

ובספר שם משמאל (שופטים תר"ע- תרע"ה) כתב, שהנה כל אדם הוא עולם קטן בפני עצמו, וכשם שהמלך המולך על הכלל הוזהר בגי המצוות הנ"ל, כך כל אדם מצווה להיות מלך ומושל על כל חושי. וזאת על ידי שלא יפגום בבחינת "כסף סוס ואשה" שהם כנגד גוף נפש ושכל. כסף הוא כנגד השכל הלהוט אחר הכסף והממון, סוס כנגד הנפש המתגאה, ואשה כנגד תאוות הגוף. והעצה להנצל מהאיסורים הללו, היא כמו שנאמר במלך "וכתב לו את משנה התורה הזאת וכו', והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", שיעסוק תדיר בתורה המשמרת את האדם מכל חטא ועוון.

יהודי יקר! הַך מוזמן למעוז ממוזקקות התורה ולהשתתף בשיעורים בגמרא והלכה, מוסר ופרשת השבוע, הנצמרים בימים א' עד ה' בבית מדרשנו בביהכ"ס אלפסי (רח' התחיה 1 רחובות) מאת ראש הכולל הרה"ג רזן גולן שליט"א בבוקר בין השעות 10:30-11:30 וכן אה"צ בין השעות 15:30-16:30. תפילת מצוה בכל יום בשעה 13:15. כמו כן ניתן להצטרף ללימוד בבית המדרש. שעות הלימוד החל מהשעה 9:00 ועד ל-17:30. הנשא הנלמד הוא הלכות שבת (סי' ש"ט) מסוגיות הגמרא, טור וב"י, עד להלכה למעשה. ומהשעה 16:30 לומדים הלכות סוכה.

העלון מוקדש לע"ג
שמעון בן מיליה ז"ל
משה בן חלימה וסאלם ז"ל
הרב עובדיה בן יעקב ז"ל
שושנה בת עזיזה ע"ה
אדוארד בן נג'יה ז"ל
סעידה בת נעימה ע"ה
מנס בן יוסף ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"ג
סעדה בת זוהרה ע"ה
שמואל בן דוד ומרים ז"ל
שלמה בן דוד ומרים ז"ל
רומיה בת סאלם וסעידה ע"ה
ישראל בן רחל רשל ז"ל
שולה בת שולמית ע"ה
משה בן חיים ז"ל
שלמה בן ניסים ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"ג
שלמה אלפסי בן שמעון ז"ל
חיים ויקטור בן רחל ז"ל
אברהם בן טאוס ז"ל
תקוה חיה בת רחל ע"ה
מוזלי בת חזנה ע"ה
רינה בת חנה ע"ה
שרה בת ברניה ע"ה
משה בן סעדה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"ג
ר' בנימין בן משה ז"ל
סרת שרה בת רחמה ע"ה
צביה בת סרת ע"ה
רחל בת סאלחה ע"ה
נאו'ה מזל בת תאג'ה ע"ה
אהרן בן יחיא מעברי ז"ל
מאור בן צביה ז"ל
אבלון בת איבון ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

מחברת האתר: אודי'ן עילית, אסל'ת יוסף 3/10. טל' 08-9744220 © דא'ל' ארמ'נות ורשימת תפ'לה: rinuna@shtaygen.co.il
חנה! חנה! חנה! נתן לחרוץ את עלונו ירונוף של תורה ביטפות אהיים החיים! [www.tipot.co.il]

קורא נכבד! עלון זה יו"ל כחלק מפעילות מוסדות "דרכי תורה" רחובות. בנוסף לכך קיימים: כוללים לאברכים מצויינים. בימ"ד להוראה לרבנות. כולל ערב. כולל בין הזמנים. כולל יום שישי. קרן "פותח את ידך" - סיוע למשפחות נערכות. וכן הנצחה לע"ג הנפטרים. אם ברצונך להיות שותף למפעל אדיר של תורה וחסד במשך כל ימות השנה, צור קשר עם הנהלת המוסדות, והבא ברכה אל ביתך!

כתובת המשרד: רח' מרגולין 12 רחובות. טל' 08-9452903. פקס: 08-9452903. דוא"ל: salami1@bezeqint.net
כמו כן ניתן לתרום לפעילות המוסדות ולהקדשות והנצחות בעלון ע"י הפקדה בבנק הדואר ח-ג 8795528 ע"ש "דרכי תורה"